

PREVENTIE EN REMEDIERING VAN STUDIE- EN GEDRAGSPROBLEMEN

**INSTRUMENT VOOR DE ANALYSE VAN DE
BEGINSITUATIE**

**SECUNDAIR ONDERWIJS
2DE EN 3DE GRAAD**

INHOUDSOPGAVE

Aanwijzingen voor de gebruiker	3
Waar staan we en waar willen we naartoe i.v.m. het thema Preventie en Remediëring (PR)? ...	4

Doelen:

LEERLINGNIVEAU

Doel 1: De motivatie voor leren bij de leerlingen verhogen	5
Doel 2: De studieloopbaan van de leerlingen optimaliseren.	7

LEERKRACHTNIVEAU

Doel 3: Een goed klasklimaat scheppen d.w.z. werken in een sfeer van respect en waardering.	10
Doel 4: De vorderingen van leerlingen systematisch opvolgen	14
Doel 5: Vormen van flexibele klasorganisatie hanteren	18
Doel 6: De heterogeniteit van de groep positief kunnen aanwenden, o.a. via vormen van coöperatief leren	22
Doel 7: Aandacht hebben voor de samenhang en de functionaliteit van de leerinhouden.	24
Doel 8: In functie van de leerlingengroep gericht differentiëren in het leertraject/curriculum (differentiëren in doelen, inhouden, materialen, tempo, werkvormen, aanpak, evaluatie)	26
Doel 9: Op een planmatige wijze hulp bieden bij problemen (diagnose en remediëring), indien nodig in samenwerking met collega's of externen (CLB, ...)	31
Doel 10: Aandacht hebben voor sociaal-emotionele aspecten bij leerlingbegeleiding (o.a. werken met VOE, sociale vaardigheden)	35
Doel 11: Ruimte voor dialoog en (regel)duidelijkheid bieden	39
Doel 12: Ouders actief betrekken bij de probleemanalyse en de ondersteuning van de leerling	41

SCHOOLNIVEAU

Doel 13: Betrekken van het hele schoolteam bij de permanente cyclus van doelbepaling, planning en bijsturing op basis van evaluatiegegevens.	43
Doel 14: Actief ondersteunen door de schoolleiding	45
Doel 15: Systematisch en regelmatig gebruik maken van interne communicatiekanalen en overlegstructuren.	48
Doel 16: Samenwerken met externen, inclusief ouders	50
Doel 17: Voeren van een professionaliseringsbeleid	52

Aanwijzingen voor de gebruiker

Doelgroep Het screeningsinstrument is bestemd om leerkrachten en schoolteams van de tweede en derde graad secundair onderwijs - bij voorkeur met ondersteuning van een begeleider - een scherper zicht te helpen krijgen op hun praktijk. Daarbij wordt gefocust op het thema Preventie en Remediëring van studie- en gedragsproblemen (PR) uit het geïntegreerde ondersteuningsaanbod Gelijke Onderwijskansenbeleid.

Invulwijze Dit instrument voor een specifieke analyse van de beginsituatie voor het thema Preventie en Remediëring van studie - en gedragsproblemen bevraagt de mate waarin je de doelen¹ gerealiseerd hebt.
We leggen je telkens vragen voor waarin per doelstelling concrete praktijkhandelingen beschreven worden zoals:

Item 2: conflicten tussen leerlingen benutten om er op een constructieve manier mee te leren omgaan.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
--	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

en waarbij men volgende 5-puntenschaal hanteert:

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Balans Aan het einde van elke doelstelling geven we een tabel waarin je de scores samenbrengt. Dat is dan het vertrekpunt om voor elke reeks vragen een **balans** op te maken. Je krijgt een zicht op de mate waarin de aangegeven actiepunten gerealiseerd zijn in de eigen praktijk.

Elke rubriek eindigt met een moment van reflectie: wat **besluit** je over het beeld dat je voor de eigen praktijk en opvattingen hebt samengesteld? En: welke initiatieven of **werkpunten** kan je uit die reflectie distilleren?

Praktisch Het invullen van de schalen neemt zo'n **vijftig minuten** in beslag. Men kan de onderdelen (doelstellingenniveaus) ook los van elkaar gebruiken (moment en volgorde zijn dus willekeurig).

Uitwisseling Deze vragenlijst individueel invullen kan voor de eigen praktijk al één en ander opleveren. Maar eigenlijk krijgt het instrument pas zijn volle impact als men de eigen analyses met die van collega's kan confronteren. Van die uitwisseling en discussie op **schoolniveau** kan men verwachten dat ze aanleiding geeft tot een (nog) doelgerichtere aanpak en het gevoel dat men als school wel degelijk een verschil kan maken.

1 zie Doelenlijst geïntegreerd ondersteuningsaanbod; Omzendbrief SO/2003/01

Waar staan we en waar willen we naartoe i.v.m. het thema Preventie en Remediëring (PR)?

De inspanningen die onder het thema PR thuishoren zijn erop gericht zorgvuldig op te volgen hoe leerlingen het in de klas- en schoolcontext maken. Vanuit die informatie doet men ingrepen die de ontwikkelingskansen van elke leerling moeten vergroten. Als garantie voor de kwaliteit van het proces heeft men bij de aanpak voortdurend oog voor het welbevinden én de betrokkenheid van de leerling.

PR richt zich op de hele leerling en dus niet alleen op taal en wetenschappen, maar evenzeer op de bredere, vakoverstijgende competenties, zoals zelfsturing.

Bij PR is de energie niet exclusief gericht op remediëring. Men is minstens zoveel bezig met het verleggen van grenzen in de algemene aanpak zodat beter op individuele noden kan ingespeeld worden, leerlingen actiever kunnen participeren en problemen worden voorkomen. Bij dat alles waakt men erover individuele leerlingen of subgroepen niet van de anderen te isoleren, maar integendeel de diversiteit te benutten door kansen te scheppen voor coöperatief leren.

Werken aan preventie en remediëring vereist ten slotte dat men er als team de schouders onder zet. Ook de ouders en externe deskundigen worden van bij de aanvang actief betrokken. Dit wil zeggen dat ze de beginsituatie - de noden en de mogelijkheden – mee in kaart brengen.

Doelstellingen op niveau van de LEERLINGEN

DOEL 1

DE MOTIVATIE VOOR LEREN BIJ DE LEERLINGEN VERHOGEN

Voor meer leerlingen is de leermotivatie en de betrokkenheid gedurende meer leermomenten aantoonbaar toegenomen. Dit moet blijken uit een regelmatige screening van de klasgroep door de leerkracht(en) én een regelmatige peiling bij leerlingen. Bijzondere aandacht gaat naar die leerlingen die niet (meer) worden aangesproken door het onderwijsaanbod en daardoor dreigen af te haken. Deze groep van risicoleerlingen moet onder meer door een ondersteunende leerkrachtstijl en een waaier aan betrokkenheidsverhogende initiatieven aantoonbaar kleiner worden. Ook een individuele zorgaanpak kan nodig zijn voor de brede ondersteuning van deze groep van risicoleerlingen.

De betrokkenheid van de leerlingen is zichtbaar in de mate waarin ze aangesproken zijn door het aanbod.

Item 1: bij hoeveel leerlingen in je klas(groep) is de betrokkenheid tijdens je lessen middelmatig tot laag?

Middelmatig betrokken²: leerlingen zijn meestal actief tijdens de les maar zijn nauwelijks geboeid; het spreekt hen niet echt aan.
.....

Laag betrokken: leerlingen zijn niet of slechts af en toe aandachtig; de mentale activiteit is eerder gering.
.....

Item 2: hoeveel leerlingen in je klas(groep) geven zelf aan dat hun betrokkenheid tijdens je lessen middelmatig tot laag is?

Middelmatig betrokken: leerlingen zijn meestal actief tijdens de les maar zijn nauwelijks geboeid; het spreekt hen niet echt aan.
.....

Laag betrokken: leerlingen zijn niet of slechts af en toe aandachtig; de mentale activiteit is eerder gering.
.....

Item 3: welke conclusies kan je hieruit trekken met betrekking tot de kwaliteit van de (les)aanpak? Heb je aanwijzingen dat bepaalde aspecten van invloed zijn op de betrokkenheid van deze leerlingen?

Item 4: welke initiatieven overweeg je om de betrokkenheid en de leermotivatie van deze leerlingen te verhogen?

2 Score op een driepuntsschaal: Zie Leuvense Betrokkenheidsschaal – Ferre Laevers
Procesgericht leerlingvolgsysteem LVS 12-18 – Ferre Laevers

CONCLUSIES DOELSTELLING 1

DE MOTIVATIE VOOR LEREN BIJ DE LEERLINGEN VERHOGEN

1. In welke mate heb ik een goed beeld van de motivatie van de leerlingen uit de klasgroep? [Vaststellingen]

In welke mate heb ik aandacht voor leerlingen die niet (meer) aangesproken worden? [Vaststellingen]

In welke mate hebben we als school hier aandacht voor? [Vaststellingen]

2. Zijn de geleverde inspanningen door mezelf om de betrokkenheid van leerlingen aanwijsbaar te verhogen **eerder sterk of zwak** te noemen?

Zijn de geleverde inspanningen door de school om de betrokkenheid van leerlingen aanwijsbaar te verhogen **eerder sterk of zwak** te noemen?

Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

3. Welke acties wil ik nemen om een beter zicht te krijgen op de motivatie van leerlingen én effectief de betrokkenheid van leerlingen, in het bijzonder de zorgenleerlingen, te verhogen? [Werkpunten]

Welke acties wil de school nemen om een beter zicht te krijgen op de motivatie van leerlingen én effectief de betrokkenheid van leerlingen, in het bijzonder de zorgenleerlingen, te verhogen? [Werkpunten]

Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

DOEL 2

DE STUDIELOOPBAAN VAN DE LEERLINGEN OPTIMALISEREN

Leerlingen kunnen meer betekenis geven aan de eigen studieloopbaan en reflecteren op het eigen leerproces. Dit kan blijken uit de mate waarin leerlingen: de kwaliteitseisen van de verscheidene opdrachten kunnen inschatten, ze zichzelf kunnen motiveren, ze hun leer- en werkproces kunnen bewaken, ze het eigen leren in vraag kunnen stellen tegen de achtergrond van de verschillende leerstijlen, ze hun eigen leren kunnen bijsturen en reflecteren op hun mogelijkheden, interesses in functie van verdere studies of mogelijke beroepen.

Bijzondere aandacht gaat hierbij naar die leerlingen die vroegtijdig dreigen uit te stromen.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: Welke leerlingen in je klas(groep) zijn hoog, matig of laagcompetent binnen het leergebied op het vlak van onderstaande competenties. Duid hun niveau voor de vier competenties aan op een klaslijst (hoog, matig, laag).

	1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐	☐

a. Kwaliteitseisen van een opdracht inschatten:

	1	2	3	4	5
■ bepaalt voor zichzelf wanneer voor hem/haar de opdracht geslaagd is;	☐	☐	☐	☐	☐
■ stelt realistische eisen en werkdoelen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ geeft zin en betekenis aan een opdracht en kan dit onder woorden brengen.	☐	☐	☐	☐	☐

b. Zichzelf motiveren:

	1	2	3	4	5
■ weet naar welke thema's en werkvormen de eigen belangstelling uitgaat;	☐	☐	☐	☐	☐
■ gaat spontaan op zoek naar de betekenis voor zichzelf van opdrachten en probeert er iets zinvols in te zien;	☐	☐	☐	☐	☐
■ heeft de neiging om zowel individuele als groepsleerdoelen op de korte als op de langere termijn te bepalen en motiveert zichzelf door naar dié doelen te verwijzen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ kan voor zichzelf of voor de groep tussendoelen formuleren wanneer het leren/werken stopt;	☐	☐	☐	☐	☐
■ heeft tijdens het werkproces oog voor de noodzakelijke en gedoseerde afwisseling tussen inspanning en ontspanning;	☐	☐	☐	☐	☐
■ onderzoekt zélf wat men kan doen om uit een impasse te geraken;	☐	☐	☐	☐	☐
■ zorgt voor een werkomgeving die stimulerend is.	☐	☐	☐	☐	☐

c. Reflecteren op het leerproces:

	1	2	3	4	5
■ controleert het eigen begrip;	☐	☐	☐	☐	☐
■ kent de eigen voorkeur qua werkstijl, didactische werkvormen en aanpakgedrag;	☐	☐	☐	☐	☐
■ kan de eigen sterktes en zwaktes benoemen bij het individueel of in groep afwerken van opdrachten; maakt spontaan opmerkingen over de eigen aanpak;	☐	☐	☐	☐	☐
■ houdt de tijdsplanning in het oog; kan aanpassen aan onvoorziene omstandigheden;	☐	☐	☐	☐	☐
■ is gericht op eigen groei en ontwikkeling; geniet van eigen successen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ kan op het einde van een opdracht afstand nemen; maakt het onderscheid tussen wat goed ging en wat moeilijk liep; weet acties ter verbetering te bedenken.	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

d Stilstaan bij zijn/haar toekomst:	1	2	3	4	5
■ onderzoekt de eigen mogelijkheden en interesses;	☐	☐	☐	☐	☐
■ onderzoekt de mogelijkheden voor verdere studie;	☐	☐	☐	☐	☐
■ stelt vragen over mogelijke beroepen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ vergelijkt de eigen competenties met de vereisten voor een bepaald beroep of studie.	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: Ik onderneem ook andere acties dan toetsen en taken opdat leerlingen een goed beeld krijgen van hun eigen competent zijn op bovengenoemde vlakken. Ik werk actief en samen met elk van de leerlingen aan deze competenties.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 2

OPTIMALISEREN VAN DE STUDIELOOPBAAN

1. In welke mate heb ik een goed beeld van bovenstaande competenties van de leerlingen uit de klasgroep? [Vaststellingen]
 In welke mate heb ik aandacht voor leerlingen die niet (meer) leren, vroegtijdig dreigen uit te stromen? [Vaststellingen]
 In welke mate hebben we als school hier aandacht voor? [Vaststellingen]

2. Zijn de geleverde inspanningen door mezelf om de studieloopbaan van leerlingen aanwijsbaar te optimaliseren eerder sterk of zwak te noemen?
 Zijn de geleverde inspanningen door de school om de studieloopbaan van leerlingen aanwijsbaar te optimaliseren eerder sterk of zwak te noemen?
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

3. Welke acties wil ik nemen om een beter zicht te krijgen op de competenties van leerlingen én effectief de studieloopbaan van leerlingen, in het bijzonder de zorgenleerlingen, te optimaliseren? [Werkpunten]
 Welke acties wil de school nemen om een beter zicht te krijgen op de competenties van leerlingen én effectief de studieloopbaan van leerlingen, in het bijzonder de zorgenleerlingen, te optimaliseren? [Werkpunten]
 Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 3

EEN GOED KLASKLIJMAAT SCHEPPEN D.W.Z. WERKEN IN EEN SFEER VAN RESPECT EN WAARDERING

U neemt zichtbaar initiatieven om een positief klasklimaat te scheppen door de wijze van omgaan met de leerlingen, het benutten van kansen voor sfeervolle momenten, het bevorderen van open communicatie, het werken met projecten waarin de belevingswereld aan bod komt, ...

In welke mate is er in uw praktijk werk gemaakt van een aanpak die meer kansen biedt voor leerlingen om zich goed te voelen, een positief zelfbeeld te ontwikkelen en hun sociale competentie te verhogen?

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: het tot stand komen van een veilig en aangenaam klasklimaat niet aan het toeval overlaten, maar door gerichte ingrepen bevorderen:	1	2	3	4	5
■ het benutten van kansen voor sfeervolle momenten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ het bevorderen van open communicatie;	☐	☐	☐	☐	☐
■ het werken met projecten waarin de belevingswereld aan bod komt;	☐	☐	☐	☐	☐
■	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: door het aanbod van mogelijkheden tot vrije expressie (beeldend, talig, beweging ...) leerlingen aanzetten om hun beleving, emoties en verlangens tot uitdrukking te brengen. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ oog hebben voor de binnenkant van de leerling, voor zijn rugzakje;	☐	☐	☐	☐	☐
■ ruimte maken vooraf, tijdens of na het lesgebeuren voor de eigen beleving van leerlingen;	☐	☐	☐	☐	☐
■	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: door het aanbod van mogelijkheden tot samenwerking en coöperatief leren leerlingen aanzetten om hun beleving en emoties tot uitdrukking te brengen en zich in te leven in de (belevings)wereld van de ander. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ organiseren van klasdagen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ werken met de axenroos van Leary of Cuvelier;	☐	☐	☐	☐	☐
■ hanteren van peerevaluatie;	☐	☐	☐	☐	☐
■ gebruiken van de CLIM-rollen.	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: leerlingen stimuleren om van elkaar te leren en belangenconflicten met elkaar op te lossen. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ leerlingen nemen rol op als groene leerlingen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ het uitbouwen van de rol van klasverantwoordelijke;	☐	☐	☐	☐	☐
■ peter/meterschap voor en door leerlingen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ activiteiten opzetten die de verbondenheid met elkaar ondersteunen.	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 5: mogelijkheden tot open communicatie en overleg met en onder leerlingen maximaal benutten. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ plannings-, reflectie- en terugblikgesprekken houden waarbij zowel op de inhoud als op het proces gecommuniceerd wordt;	☐	☐	☐	☐	☐
■ inspraak en participatie van leerlingen aanmoedigen via werking van klasvergaderingen en schoolparlement. Betrokkenheid van leerlingen bij het permanente streven naar kwaliteitsverbetering van de school als organisatie ernstig nemen door hen van bij het begin als volwaardige partners mee te nemen in dit proces van schoolevaluatie en –ontwikkeling.	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 3

EEN GOED KLASKLIJMAAT SCHEPPEN D.W.Z. WERKEN IN EEN SFEER VAN RESPECT EN WAARDERING

Uitgangspunt

We nemen zichtbare initiatieven die bijdragen tot een positief klasklimaat. Hierbij zoeken we de combinatie op van een degelijke didactische aanpak (effectieve taakgerichtheid, betrokkenheid van de leerlingen) en de zorg voor een veilig en aangenaam klasklimaat (welbevinden en respectvol omgaan).

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Werken aan een goed klasklimaat					
Mogelijkheden bieden tot expressie					
Samenwerking en coöperatief leren ondersteunen					
Samen leren en samen belangconflicten oplossen					
Meer ruimte scheppen voor initiatief en participatie					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik in het realiseren van een positief klasklimaat en respectvolle omgang? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school met het realiseren van een positief klasklimaat en respectvolle omgang? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het realiseren van een positief klasklimaat en respectvolle omgang ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om het klasklimaat en respectvolle omgang te optimaliseren? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?..

Ik	School

--	--

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 4

DE VORDERINGEN VAN LEERLINGEN SYSTEMATISCH OPVOLGEN

Wil men leerproblemen voorkomen of wegwerken, dan is het van belang dat men een gedifferentieerd beeld heeft van de klasgroep zodat men tijdig zicht heeft op leerlingen die het niet goed maken in de klas. Dat veronderstelt een 'systeem' om elk van de leerlingen van nabij te volgen en aan die informatie ook acties te verbinden.

In welke mate zijn volgende mogelijkheden in uw praktijk uitgebouwd?

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: door gebruik te maken van toetsen en tests maar ook van observaties en gesprekken zich een beeld vormen van welke leerlingen in hun ontwikkeling stilstaan. Wat men dagelijks ziet wordt meegenomen, men gebruikt zijn intuïtie bij het maken van een beeld en verkrijgt daardoor meer diepgang.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Door middel van een vragenlijst bevraag ik de leerlingen systematisch over de manier waarop ze het klas- en schoolgebeuren ervaren.

Item 2: bij het opvolgen van leerlingen niet enkel focussen op schoolse prestaties maar op een volwaardige manier aandacht schenken aan andere aspecten van de persoon:

- het emotionele: hoe goed voelt de leerling zich als persoon en in de groep, hoe graag komt hij naar school, hoeveel zelfvertrouwen heeft hij?

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
- het motivationale: met hoeveel betrokkenheid neemt de leerling deel aan activiteiten, hoe gemotiveerd is hij/zij?

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: bij het opvolgen van leerlingen niet enkel focussen op schoolse prestaties maar ook aandacht voor vakoverstijgende competenties o.m. sociale competentie; sleutelcompetenties zoals zelfsturing, communicatieve competentie; genuanceerd denken (relativerend vermogen), creativiteit, omgaan met complexe situaties (probleemoplossend denken). Dit houdt in:

- het sociale: hoe competent is de leerling in zijn communicatie met anderen en hoe stelt hij/zij zich op?

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
- het aspect zelfsturing: hoe goed weet de leerling zich te organiseren, keuzes te maken, initiatief te nemen, doelgericht aan de slag te gaan, afstand te nemen en bij te sturen als iets verkeerd loopt, efficiënt hulpmiddelen te gebruiken ...?

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

vb. Ik hou een aparte observatielijst bij om na te gaan welke leerlingen het moeilijk hebben met zelfsturing; ik kijk vooral naar hoe ze het individueel werken aanpakken.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 4: bij het verzamelen van gegevens – in elk geval 1 2 3 4 5
 voor leerlingen die aanleiding geven tot bezorgdheid
 – betreft men de ouders.

vb. Na een leerlingbespreking worden de ouders van de zorgenleerlingen uitgenodigd om ze snel en efficiënt te kunnen informeren. De leerkracht waakt erover dat het een open en constructief gesprek wordt waarbij hij/zij ook luistert naar wat de ouders in te brengen hebben.

Item 5: de gegevens die men verzamelt via toetsen, 1 2 3 4 5
 tests, observaties en gesprekken ook echt gebruiken
 om conclusies te trekken en interventies te plannen.
 Met de gegevens die men verzamelt DOET men ook
 iets (ze leiden naar acties).

vb. Op basis van de klasscreeningen voor betrokkenheid krijg ik een zicht op welke leerlingen in de 'gevaarzone' zitten: oranje is risicovol, rood wil zeggen dat er direct moet ingegrepen worden.

vb. Voor leerlingen die voor een bepaalde test uitvallen, gaan we heel gericht tot foutenanalyse over om zo een handelingsplan op te zetten.

vb. Door vanuit betrokkenheid te observeren heb ik gemerkt dat bepaalde lesonderdelen anders kunnen aangepakt worden en zoek ik naar meer afwisseling in het lesverloop en actievere werkvormen.

Item 6: zich niet beperken tot éénmalige registraties 1 2 3 4 5
 maar de ingrepen op het niveau van de algemene
 aanpak en remediëring ook op hun effecten evalueren
 (terugkoppeling).

vb. Door een algemene klasscreening voor welbevinden en betrokkenheid in februari en mei te herhalen krijg ik zicht op het effect van mijn inspanningen om het leren boeiender te maken.

vb. Leerlingen waarvoor we een dossier openen worden systematisch opgevolgd. Tijdens een leerlingbespreking bekijken we wat de uitvoering van het persoonlijk ontwikkelingsplan heeft opgeleverd en sturen we bij.

CONCLUSIES DOELSTELLING 4

VORMEN VAN FLEXIBELE KLASORGANISATIE HANTEREN

Uitgangspunt

PR begint met het zich vormen van een zo scherp mogelijk beeld van elke leerling. Uit de items kan men afleiden dat het daarbij van belang is dat men systematisch tewerk gaat, dat men ook aandacht heeft voor vakoverstijgende competenties, dat men welbevinden en betrokkenheid als indicatoren voor het goed lopen van het proces meeneemt en dat ook de ouders bij het verzamelen van gegevens betrokken worden. Verder munt een optimale praktijk uit doordat de verzamelde gegevens effectief als basis worden benut voor het plannen van interventies. Ten slotte blijkt doelgerichtheid uit het feit dat men zich ook afvraagt wat de genomen initiatieven hebben opgeleverd.

Scores

Dit waren de scores op de vijf items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Gebruik maken van verschillende infobronnen					
Aandacht voor het motivationele en emotionele					
In kaart brengen van vakoverstijgende competenties					
Betrekken van de ouders bij gegevensverzameling					
Analyseren én gebruiken van verzamelde gegevens					
Opvolgen van effect van preventie & remediëring					

Conclusies

- Hoe ver sta ik met het systematisch in kaart brengen van mijn leerlingen? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school met het systematisch in kaart brengen van de leerlingen? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

- Wat wil ik m.b.t. tot het hanteren van een evaluatie- en volgsysteem nog ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om een beter en breder zicht te krijgen op de ontwikkeling en het functioneren van alle leerlingen? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik al doe? Mij inwerken in bepaalde systemen? Competenties i.v.m. observatie verdiepen?...

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 5

VORMEN VAN FLEXIBELE KLASORGANISATIE HANTEREN

Na screenings, toetsen en observaties lijkt het vanzelfsprekend direct tot remediëring van individuele leerlingen over te gaan.

Voor de uitbouw van PR moet men zich echter tegelijk afvragen of bepaalde tekorten en problemen niet door een verandering in de algemene aanpak kunnen verholpen of voorkomen worden.

In welke mate is er in uw praktisch werk gemaakt van een aanpak die meer kansen biedt voor leerlingen om zich maximaal te ontplooiën?

Past u de klasorganisatie op een soepele wijze aan om beter te kunnen inspelen op de verschillen tussen leerlingen op het vlak van ontwikkelingsniveau, tempo, interesses en bijzondere noden? Creëert u met een open klasorganisatie volop kansen tot initiatief van leerlingen?

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: het tot stand komen van een goed klasklimaat niet aan het toeval overlaten, maar door gerichte ingrepen bevorderen en 'organiseren'. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ samen organiseren van klasdagen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ plannen van overlegmomenten met de hele klasgroep;	☐	☐	☐	☐	☐
■ stimuleren van naschoolse activiteiten met de klasgroep binnen de schoolmuren;	☐	☐	☐	☐	☐
■ regels en afspraken zijn duidelijk, zinvol en worden consequent gehanteerd.	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: zichtbaar initiatieven nemen om zich beter af te stemmen op het ontwikkelingsniveau van de klasgroep door meer tijd aan bepaalde onderdelen te besteden, de volgorde van onderdelen te wijzigen of bepaalde onderdelen verderop in het jaar te programmeren of zelfs naar een volgend leerjaar te verschuiven.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Bij de opbouw van het lesverloop of lescyclus ga ik op voorhand na of ik hiermee de klasgroep wel mee heb. Van 'moeilijke' leerstofonderdelen vraag ik me af of ze niet beter op een ander moment kunnen aangeboden worden.

Item 3: ervoor zorgen dat in de aanpak dode momenten voorkomen worden en leerlingen echt actief kunnen zijn door een vlotte organisatie, het bevorderen van zelfstandigheid en initiatief.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Klassikale instructie beperk ik; in contractwerk kunnen leerlingen immers zelfgestuurd en zonder onderbreking van de ene activiteit in de andere overstappen; instructiemomenten krijgen waar mogelijk / wenselijk een plaats in het contract.

vb. Ik heb nagegaan hoe vaak de leerlingen bij overgangsmomenten gewoon op anderen moeten wachten ... en ben daarvan geschrokken.

vb. Ik kijk er bij groepswork op toe de inhoud en opdrachten zo te kiezen dat er veel communicatie tussen de leerlingen kan plaatsvinden.

vb. Leerlingen actief laten zijn vraagt om concrete materialen; dat heeft ons aanzet om heel wat doeopdrachten uit te werken.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 4: de inhoud zo werkelijkheidsnabij mogelijk 1 2 3 4 5
 uitbouwen en laten aansluiten bij leefwereld en
 interesses van leerlingen.

vb. Ik probeer de leerstof zoveel mogelijk te linken aan levensechte situaties.

vb. Als school kan je bijna niet op tegen de rijkdom aan informatie die bijv. via internet op leerlingen afkomt; ik neem geregeld informatie van websites om in lessen te gebruiken.

vb. Ik kan mij het werken op school niet meer voorstellen zonder een open leercentrum.

vb. Ik probeer goed te luisteren naar de leefwereld van de leerlingen en ik hou daar in mijn lessen rekening mee.

vb. Ik tracht zoveel mogelijk rekening te houden met de verschillen in interesse tussen de leerlingen.

Item 5: ruimte scheppen voor initiatief en de actieve 1 2 3 4 5
 participatie van leerlingen bevorderen.

vb. Bij het contractwerk zijn er steeds een aantal keuzeopdrachten voorzien zodat de leerlingen vanuit hun interesses kunnen werken.

vb. Bij de afsluiting van een periode blikken we terug op wat goed ging en wat minder; we zoeken dan hoe we dingen kunnen oplossen en daar hou ik rekening mee.

vb. Bij de keuze van projectthema's en de organisatie van projectwerk krijgen leerlingen een belangrijke sturende rol.

CONCLUSIES DOELSTELLING 5

VORMEN VAN FLEXIBELE KLASORGANISATIE HANTEREN

Uitgangspunt

Bij PR denkt men eerder spontaan aan 'individuele remediërende activiteiten'. Wie echter echt werk wil maken van preventie en remediëring ontsnapt niet aan de opdracht om ingrepen te doen die met de basisaanpak te maken hebben. Die ingrepen moeten het mogelijk maken ruimte te scheppen om individuele remediërende activiteiten in te bouwen, maar hebben vooral een preventieve functie. Ze zorgen ervoor dat het leer- en ontwikkelingsproces met minder haperingen verloopt, dat leerlingen zich thuis voelen in de klas, meer gemotiveerd aan het werk zijn, meer van zichzelf geven en op ingrijpende wijze ontwikkelen.

Scores

Dit waren de scores op de vijf items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Werken aan een goed klasklimaat					
Afstemmen op ontwikkelingsniveau van klas					
Meer kansen bieden tot actief leren					
Het onderwijs werkelijkheidsnabij maken					
Meer ruimte scheppen voor initiatief en participatie					

Conclusies

- Hoe ver sta ik in het realiseren van een optimale leeromgeving voor leerlingen? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school met het realiseren van een optimale leeromgeving voor leerlingen? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

- Wat wil ik met betrekking tot het optimaliseren van de praktijk ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om de klaspraktijk te optimaliseren? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

--	--

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 6

DE HETEROGENITEIT VAN DE GROEP POSITIEF KUNNEN AANWENDEN, O.A. VIA VORMEN VAN COÖPERATIEF LEREN

U creëert leersituaties waarin leerlingen aangemoedigd worden om samen de werkelijkheid te exploreren. U schept ruimte voor communicatie en samenwerking tussen leerlingen.

Bij de evaluatie heeft u ook aandacht voor communicatie, participatie en samenwerken.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: demogelijkheden van het participatiecontinuüm voor ogen houden en dit flexibel hanteren.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: de kansen die soepele organisatievormen zoals contractwerk, projectwerk – bieden om beter in te spelen op het profiel en de noden van de klasgroep, maximaal benutten. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
<ul style="list-style-type: none"> ■ in het takenpakket worden groepsinstructiemomenten geïntegreerd waarbij de samenstelling van de groep afhankelijk is van de geobserveerde behoeften; ■ in het takenpakket zitten ook groepsopdrachten (heterogeen) zodat leerlingen die het op bepaalde gebieden moeilijk hebben, toch kansen krijgen om ten volle in groepsmomenten te participeren . Vormen van coöperatief leren maken het mogelijk dat leerlingen van elkaar kunnen leren; ■ de organisatievorm loopt zo soepel dat individuele hulp door leerkracht of medeleerlingen (tutorsysteem) volop kansen krijgt. 	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: regelmatig werken met deelgroepen (al dan niet klasoverstijgend; al dan niet homogeen) op een wijze die de kansen tot meer aangepaste en intensere communicatie en instructie ten volle benut.	1	2	3	4	5
<ul style="list-style-type: none"> ■ Het werken met <u>homogene groepen</u> beantwoordt aan voorwaarden die het functionele gebruik ervan garanderen: <ul style="list-style-type: none"> – niet als vaste structuur over langere tijd, wel occasioneel zodat leerlingen zich niet als behorend tot een bepaalde (zwakkere) groep zien; – steeds als ondersteuning voor het aansluiten bij of meekunnen in het klassikale werk of voor het individuele traject (in contractwerk bijvoorbeeld). ■ Het werken met <u>heterogene groepen</u> wordt als werkvorm geregeld gehanteerd op een wijze die de rijkdom en verscheidenheid van deze groepssamenstelling benut. 	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 6

DE HETEROGENITEIT VAN DE GROEP POSITIEF KUNNEN AANWENDEN, O.A. VIA VORMEN VAN COÖPERATIEF LEREN

Uitgangspunt

De basisaanpak sterker uitbouwen betekent ook dat er beter wordt omgegaan met de verschillen in de (klas) groep. Het soepel inzetten van diverse werkvormen en groepeeringswijzen moet het mogelijk maken om volop kansen te benutten om te leren met en van elkaar.

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Het participatiecontinuüm hanteren					
Inspelen op profiel en noden van klasgroep					
Werken met deelgroepen					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik in het positief aanwenden van de heterogeniteit? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school met het positief aanwenden van de heterogeniteit? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het positief aanwenden van de heterogeniteit ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om de heterogeniteit positief aan te wenden? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

DOEL 7

AANDACHT HEBBEN VOOR DE SAMENHANG EN DE FUNCTIONALITEIT VAN DE LEERINHOUDEN

U neemt zichtbaar initiatieven om enerzijds de samenhang (horizontaal en verticaal) tussen de leerinhouden te verhogen en anderzijds ze aan te bieden in een functionele context door de inhoud zo werkelijkheidsnabij mogelijk uit te bouwen en te laten aansluiten bij de leefwereld en interesses.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: de inhoud zo werkelijkheidsnabij mogelijk uitbouwen en laten aansluiten bij leefwereld en interesses.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

*vb. Ik probeer de leerstof zoveel mogelijk te linken aan levensechte situaties
vb. als school kan je bijna niet op tegen de rijkdom aan informatie die bijv. via internet op leerlingen afkomt; ik neem geregeld documentaires op om in lessen te gebruiken.*

vb. Ik kan mij het werken op school niet meer voorstellen zonder een goed uitgebouwd documentatiecentrum of open leercentrum.

vb. Ik probeer goed te luisteren naar wat de leerlingen kan interesseren en ik hou daar in mijn lessen rekening mee.

Item 2: ruimte scheppen voor initiatief en de actieve participatie van leerlingen bevorderen.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Bij het contractwerk zijn er steeds een aantal keuzeopdrachten voorzien zodat de leerlingen vanuit hun interesses kunnen werken.

vb. Bij de afsluiting van een periode blikken we terug op wat goed ging en wat minder; we zoeken dan hoe we dingen kunnen oplossen en daar hou ik rekening mee.

vb. Bij de keuze van projectthema's en de organisatie van projectwerk krijgen leerlingen een belangrijke sturende rol.

Item 3: er wordt systematisch gewerkt aan de vakoverschrijdende eindtermen en aan de integratie van vakken:

	1	2	3	4	5
■ binnen hetzelfde jaar, dezelfde studierichting per jaar;	☐	☐	☐	☐	☐
■ jaaroverstijgend, per graad, per schoolcurriculum.	☐	☐	☐	☐	☐

vb. De vrije ruimte, de integrale opdrachten e.a. worden begeleid door een leerkrachtenteam van verschillende vakdisciplines.

vb. Vakoverschrijdende projecten worden niet louter door leerkrachten voorbereid. Leerlingen stappen hier van meet af aan in mee.

vb. Er is regelmatig constructief overleg binnen de vakgroepen en over de vakgroepen heen (per jaar, per studierichting, per graad, graadoverstijgend, ...).

vb. Leerkrachten weten van elkaar welke opdrachten tegen wanneer worden verwacht.

vb. We richten ons hoe langer hoe meer op de te bereiken vakoverschrijdende en vakspecifieke competenties en niet louter op de te verwerven kennisinhouden.

CONCLUSIES DOELSTELLING 7

AANDACHT HEBBEN VOOR DE SAMENHANG EN DE FUNCTIONALITEIT VAN DE LEERINHouden

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Werkelijkheidsnabijheid van de leerinhouden					
Hoge participatie van leerlingen					
Vakoverstijgend werken binnen hetzelfde jaar					
Vakoverstijgend werken over jaren en graden heen					

Conclusies

- Hoe ver sta ik in het aandacht hebben voor de samenhang en functionaliteit van de leerinhouden? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school met het aandacht hebben voor de samenhang en functionaliteit van de leerinhouden? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

- Wat wil ik met betrekking tot aandacht hebben voor de samenhang en functionaliteit van de leerinhouden ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om de samenhang en functionaliteit van de leerinhouden te verbeteren? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 8

IN FUNCTIE VAN DE LEERLINGENGROEP GERICHT DIFFERENTIËREN IN HET LEERTRAJECT/CURRICULUM (DIFFERENTIËREN IN DOELEN, INHOUDEN, MATERIALEN, TEMPO, WERKVORMEN, AANPAK, EVALUATIE)

U stemt het aanbod maximaal af op de leerlingen uit de klasgroep. U ontwikkelt een gedifferentieerde aanpak op vlak van doelen, inhouden, organisatievormen, leertrajecten, evaluatie en rapportering.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: doelgericht werken op een manier die recht doet aan de mogelijkheden en de noden van elk van de leerlingen en die rekening houdt met de eindtermen.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Door me steeds de vraag te stellen wat voor elk van mijn leerlingen een volgende stap in zijn leer- en ontwikkelingsproces kan betekenen, kan ik gerichter doelen kiezen in functie van de mogelijkheden van elke leerling. Ik hou daarbij de eindtermen voor ogen.

■ Aanbieden van takenpakketten en opdrachten waarbinnen doelen op <u>verschillende niveaus van beheersing</u> (basis, uitbreiding, verdieping) aan bod komen.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
■ Creëren van een leeromgeving waarbinnen een <u>waaier van doelen</u> (kennis, inzicht, vaardigheden, attitudes) geïntegreerd worden aangesproken. De doelen beperken zich niet tot één vakdomein maar hebben betrekking op meerdere leergebieden (ook vakoverstijgende competenties worden meegenomen).	☐	☐	☐	☐	☐
■ Bij de <u>planning</u> van leeractiviteiten reflecteren op de doelen die bij de uitvoering van deze activiteiten aan bod zouden kunnen komen. Op basis van deze reflectie het aanbod mogelijk verder uitbouwen én richten zodat de belangrijkste doelen meer kans maken om ook opgepikt te worden.	☐	☐	☐	☐	☐
■ Bij de <u>evaluatie</u> van leeractiviteiten reflecteren op de doelen die bij de uitvoering van deze activiteiten aan bod gekomen zijn. Op basis van deze reflectie het volgende aanbod verder uitbouwen en meer richten zodat de belangrijkste doelen meer kans maken om ook opgepikt te worden.	☐	☐	☐	☐	☐
■ De leeractiviteiten van leerlingen ondersteunen en verrijken zodat er een betere afstemming tot stand komt tussen nagestreefde (kern)doelen en mogelijkheden van de leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐
■ Binnen de taken en opdrachten die moeten uitgevoerd worden, een zekere keuzevrijheid inbouwen – ook bij de basisleerstof.	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 2: het **takenpakket** en de opdrachten (inhouden, taken) van de leerlingen afstemmen op het individuele profiel (niveau, inhoud, omvang, interesse, ...) van elke leerling op basis van een voortdurende reflectie op hoe de leerling met het vorige aanbod omging. Streven naar **rijke inhouden** en leersituaties die volop kansen bieden tot diepgaand leren.

1 2 3 4 5

vb. Het invoeren van contractwerk gaf me in eerste instantie vooral organisatorische kopbrekens. Toen de organisatie vlot begon te lopen kreeg ik meer oog voor de inhouden die ik in de contracten stopte. Bleek dat heel wat van mijn opdrachten weinig tot geen differentiatie in moeilijkheidsgraad inhielden. Bij het opstellen van een volgende opdracht hou ik rekening met de afwerking van de eerdere opdrachten (beheersingsniveau, interesse maar ook werkhouding en de mate van zelfsturing).

Item 3: voorzien in een rijk en gevarieerd aanbod aan **materialen** in de klas en daarbuiten (werkmateriaal, hulpmateriaal, bronnen,...) waar leerlingen vrij toegang toe hebben. In het bijzonder rekening houden met de noden van risicoleerlingen met betrekking tot gebruik van ondersteunend materiaal.

1 2 3 4 5

Item 4: verschillen in **tempo** opvangen door een soepele organisatie. De leertijd van leerlingen maximaal benutten door een efficiënte organisatie en aanpak.

1 2 3 4 5

vb. Tussen de lessen maar ook er binnen probeer ik de wachttijden en dode momenten zoveel mogelijk te vermijden door de leertijd zo te organiseren dat ieder volgens zijn eigen tempo kan werken.

Item 5: maximaal benutten van de kansen die soepele **organisatievormen** - zoals groepswerk, contractwerk, werken in hoeken, projectwerk, vrije werktijd – bieden om beter in te spelen op het profiel en de noden van de klasgroep.

1 2 3 4 5

vb. Het invoeren van contractwerk geeft me de mogelijkheid om met de verschillen in de groep qua tempo en niveau maximaal rekening te houden.

Item 6: de **begeleiding** en aanpak van leerlingen afstemmen op de individuele leerstijl en –houding. Oog hebben voor de beleving van leerlingen, hen ruimte geven om zelf initiatieven te nemen, hen de begeleiding en ondersteuning geven in functie van de zelfstandigheid die de leerling aankan.

1 2 3 4 5

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

vb. Onzekere of faalangstige leerlingen vragen een gerichte aanpak. Ook voor leerlingen die het moeilijk hebben met zelfsturing voorzie ik extra ondersteuning. Voor anderen blijf ik bewust op de achtergrond en geef hen de kans om zelf hun weg te zoeken.

Item 7: een gedifferentieerde kijk op leerlingen geeft niet alleen aanleiding tot een gedifferentieerde aanpak maar ook tot een **andere manier van evalueren**. Dit houdt in dat evaluatie gezien wordt in functie van het behalen van competenties/eindtermen maar ook dat de evaluatie **breed** is opgezet. Breed evalueren betekent dat naast de vakspecifieke kennis, inzichten en vaardigheden ook vakoverstijgende competenties in kaart worden gebracht (bijvoorbeeld sociale vaardigheden en zelfsturing). Ook andere vormen van evaluatie (zelfevaluatie, peerevaluatie, co-evaluatie, ...) worden gehanteerd.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 8

IN FUNCTIE VAN DE LEERLINGENGROEP GERICHT DIFFERENTIËREN IN HET LEERTRAJECT/ CURRICULUM (DIFFERENTIËREN IN DOELEN, INHOUDEN, MATERIALEN, TEMPO, WERKVORMEN, AANPAK, EVALUATIE)

Uitgangspunt

De basisaanpak beter laten aansluiten bij het profiel en de noden van de klasgroep (als preventieve maatregel) houdt in dat voor een aantal aspecten een meer gedifferentieerd aanbod uitgewerkt wordt. Curriculumdifferentiatie heeft betrekking op het hele gamma van pedagogisch-didactische kenmerken.

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Differentiëren in doelen					
Differentiëren in inhoud					
Differentiëren in materialen					
Differentiëren in tempo					
Differentiëren in werkvormen					
Differentiëren in begeleiding en aanpak					
Differentiëren in evaluatie					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik in het gericht differentiëren in het curriculum in functie van de leerlingengroep? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school in het gericht differentiëren in het curriculum in functie van de leerlingengroep? [Vaststellingen]
 Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het gericht differentiëren in het curriculum ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om gericht te differentiëren in het curriculum? [Werkpunten]
 Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?..

Ik	School

--	--

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 9

OP EEN PLANMATIGE WIJZE HULP BIJEN BIJ PROBLEMEN (DIAGNOSE EN REMEDIËRING), INDIEN NODIG IN SAMENWERKING MET COLLEGA'S OF EXTERNEN (CLB, ...)

Een goede basisaanpak laat al veel verscheidenheid toe in activiteiten van leerlingen. Maar voor sommige leerlingen zijn nog meer specifieke ingrepen nodig om hun ontwikkeling te ondersteunen of ontwikkelings- en leerproblemen aan te pakken. U slaagt erin om zich een precies beeld te vormen van wat er aan de hand is – eventueel in overleg met derden – zonder de hele leerling uit het oog te verliezen. De remediërende interventies beogen meer dan het oppervlakkig aanleren van beperkte deelvaardigheden. Ze mikken veeleer op het aanleren van basisattitudes en basiscompetenties. Ze zijn ook het resultaat van teamoverleg.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: leerlingen die dat nodig hebben gerichte individuele hulp geven met de deskundigheid die voor het probleem vereist is, op een wijze die het welbevinden en de betrokkenheid van de leerling garandeert en hem/haar niet uit de groep isoleert.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> ■ Remediëring is gebaseerd op een deskundige analyse van het probleem – eventueel met hulp van derden – waarin de <u>hele leerling</u> wordt meegenomen. ■ De aanpak is erop gericht <u>meer dan oppervlakkig aanleren</u> van beperkte deelvaardigheden te verkrijgen (wat een minimale intrinsieke betrokkenheid vereist). ■ De remediërende activiteiten zijn zo opgevat dat ze de leerling niet ontmoedigen of <u>geen stigmatiserend effect</u> (isolatie van de klasgroep) hebben, maar het zelfvertrouwen versterken doordat ze aanleiding zijn tot succeservaringen. ■ De remediërende activiteiten worden zo georganiseerd dat de leerling <u>niet</u> van het leerproces in de klas <u>losgekoppeld</u> geraakt (inhoudelijk). 	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: leerlingen die problemen hebben met zelfsturing (een vakoverstijgende competentie) een aangepaste begeleiding geven zodat ze zich zelfstandiger uit de slag leren trekken.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Door het contractwerk krijg ik beter zicht op de leerlingen die zichzelf niet kunnen organiseren; ik begeleid hen door terug te blikken op hoe ze tewerk zijn gegaan, hoe ze hun tijd hebben benut en hoe ze zich verder beter uit de slag kunnen trekken.

Item 3: met de betrokken leerkrachten (tijdens klassenraad en/of leerlingbespreking) duidelijke afspraken maken over de beslissing tot remediëring (op basis van een heldere vraag en diagnose), de doelen en opzet van de remediëring en de opvolging (werkafspraken en effecten). De afspraken, diagnose en aanpak vastleggen in een werkverslag/dossier. Het persoonlijk ontwikkelingsplan wordt gebruikt als instrument.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 4: de zorgvraag van individuele leerlingen is voor het schoolteam aanleiding om – in nauw overleg met CLB – te onderzoeken of de nodige expertise en draagkracht in het team aanwezig is en welke ondersteuning er desgevallend nodig is. De school kan duidelijk aangeven wanneer haar draagkracht overschreden is en externe ondersteuning (m.i.v. doorverwijzing) noodzakelijk is.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 9

OP EEN PLANMATIGE WIJZE HULP BIEDEN BIJ PROBLEMEN (DIAGNOSE EN REMEDIËRING), INDIEN NODIG IN SAMENWERKING MET COLLEGA'S OF EXTERNEN (CLB, ...)

Uitgangspunt

Een goede systematische opvolging van leerlingen mondt onvermijdelijk uit in het plannen en uitvoeren van interventies die specifiek op individuele leerlingen of kleine groepen leerlingen zijn gericht. Het is een pluspunt als die tussenkomsten zich niet beperken tot het remediëren van ontwikkelingsachterstanden of leerproblemen, maar ook gericht zijn op vakoverstijgende competenties (zelfsturing en sociale competentie) en sociaal-emotionele problemen (zie ook thema 'Socio-emotionele ontwikkeling' voor eerste graad SO).

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Gerichte individuele hulp bieden					
Aangepaste begeleiding bieden op vlakv.zelfsturing					
Duidelijke afspraken en planmatige aanpak					
Zorgbrede aanpak op schoolniveau					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik met het differentiërend tussenkomen voor leerlingen die op één of meer gebieden uit de boot vallen? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de schoon in het differentiërend tussenkomen voor deze leerlingen? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het differentiërend tussenkomen voor zorgenleerlingen ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om differentiërend tussen te komen voor zorgenleerlingen? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

--	--

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 10

AANDACHT HEBBEN VOOR SOCIAAL-EMOTIONELE ASPECTEN BIJ LEERLINGBEGELEIDING (O.A. WERKEN MET VOE, SOCIALE VAARDIGHEDEN)

U neemt zichtbaar initiatieven om enerzijds de samenhang (horizontaal en verticaal) tussen de leerinhouden te verhogen en anderzijds ze aan te bieden in een functionele context door de inhoud zo werkelijkheidsnabij mogelijk uit te bouwen en te laten aansluiten bij de beleving, verlangens en leefwereld, en interesses van leerlingen.

In welke mate is er in uw praktijk werk gemaakt van een aanpak die meer kansen biedt voor leerlingen om zich goed te voelen en zich maximaal te ontplooiën?

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: gericht werken aan de sociale competentie van leerlingen via aangepaste inhouden, materialen en activiteiten in verband met:	1	2	3	4	5
■ gevoelens;	☐	☐	☐	☐	☐
■ relatiewijzen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ interacties en groepsfunctioneren;	☐	☐	☐	☐	☐
■ plaats in de groep;	☐	☐	☐	☐	☐
■ ...	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: organiseren van groepsactiviteiten waarbij de aandacht gaat naar groepsvorming, relatievorming en sociale competentie (te denken valt aan startdagen, relatiedagen, maar ook sociale activiteiten, en dergelijke).	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: zichtbaar initiatieven nemen om leerlingen te stimuleren en te leren om problemen en conflicten zelf en / of met elkaar op te lossen.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: leerlingen tijdens en na leeractiviteiten stimuleren om stil te staan bij het eigen functioneren en dat van de groep via self- en peerassessment. Hierbij gebruik maken van:	1	2	3	4	5
■ kijkwijzers;	☐	☐	☐	☐	☐
■ revisiewijzers;	☐	☐	☐	☐	☐
■ voortgangsgesprekken;	☐	☐	☐	☐	☐
■ sociogram;	☐	☐	☐	☐	☐
■	☐	☐	☐	☐	☐

Item 5: situaties en gebeurtenissen die zich aandienen vormen het vertrekpunt voor verdere exploratie; socio-emotionele thema's laten aansluiten bij de leefwereld en interesses en ze steeds zo werkelijkheidsnabij mogelijk uitbouwen.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 6: zichtbaar initiatieven nemen om leerlingen te stimuleren om respectvol om te gaan met elkaar als middel om pesten en uitsluiting tegen te gaan:	1	2	3	4	5
■ vertrouwensleerlingen aanstellen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ peter meterschap voor en door leerlingen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ 'groene leerkrachten' inzetten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ activiteiten opzetten die de verbondenheid met elkaar ondersteunen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ ...	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 7: Jongeren aanspreken op hun groei­kracht en verantwoordelijkheid met veel respect voor de plaats waar ze nu staan.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 10

AANDACHT HEBBEN VOOR SOCIAAL-EMOTIONELE ASPECTEN BIJ LEERLINGBEGELEIDING (O.A. WERKEN MET VOE, SOCIALE VAARDIGHEDEN)

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Gericht werken aan sociale competentie					
Groeps- en relatievorming, sociale competentie					
Conflicten zelf leren oplossen					
Stilstaan bij eigen en groepsfunctioneren					
Werkelijkheidsnabije thema's oppikken					
Respectvolle omgang met elkaar					
Respect voor de groeikracht					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik in het aandacht hebben voor sociaal-emotionele aspecten bij leerlingbegeleiding? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school in het aandacht hebben voor sociaal-emotionele aspecten bij leerlingbegeleiding? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het aandacht hebben voor sociaal-emotionele aspecten bij leerlingbegeleiding ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om meer aandacht te hebben voor sociaal-emotionele aspecten bij leerlingbegeleiding? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?...

Ik	School

--	--

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 11

RUIMTE VOOR DIALOOG EN (REGEL)DUIDELIJKHEID BIEDEN

De leerkrachten staan open voor de beleving van leerlingen. U slaagt erin om zich in leerlingen te verplaatsen en zoveel mogelijk aan hun basisbehoeften tegemoet te komen maar niet zonder rekening te houden met de noden van anderen / hun omgeving.

De leerkrachten staan open voor dialoog. In hun omgang met de leerlingen streven ze ernaar om zinvolle en duidelijke regels en afspraken te maken; tevens garanderen ze een nauwgezette opvolging. Een kundig klasmanagement draagt bij tot een klimaat van respect en zorg.

In welke mate is er in uw praktijk werk gemaakt van een aanpak die meer ruimte biedt voor dialoog en (regel) duidelijkheid?

☐	1	2	3	4	5
☐	1	2	3	4	5
☐	1	2	3	4	5
☐	1	2	3	4	5
☐	1	2	3	4	5

Item 1: De leerkrachten kiezen voor werkvormen, een klas- en schoolorganisatie (inclusief 'inrichting') die een wederzijdse persoonlijke afstemming toelaat.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: De leerkrachten en opvoeders behoeden zich voor een te snelle interpretatie van het zichtbare (probleem)gedrag. Daarom:	1	2	3	4	5
■ betrekken ze de leerlingen systematisch bij de probleemanalyse en – diagnose;	☐	☐	☐	☐	☐
■ blijven ze consequent en op een respectvolle manier oog hebben voor de persoon van de leerling;	☐	☐	☐	☐	☐
■ blijven ze zich afstemmen op de beleving en behoeften van de leerlingen (waardoor wordt het zichtbare gedrag gevoed?).	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: De leerkrachten kiezen voor een contextuele benadering van het aanwezige probleemgedrag. Daarom gaan ze systematisch na wat er goed/fout loopt op het vlak van het welbevinden in de verschillende relatievelden:	1	2	3	4	5
■ de band van de leerling met zichzelf;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de band van de leerling met klas- en leeftijdsgenoten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de band van de leerling met de leerkrachten/opvoeders;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de band van de leerling met zijn/haar thuisomgeving;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de band van de leerling met zijn/haar omgeving/buurt (o.a. het vrije tijdsmilieu).	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: De leerkrachten streven er naar om in samenspraak met de betrokkenen (leerling, klasgroep, ouders, ...) het verhoopte respectvolle gedrag te benoemen en tot werkbare afspraken te komen.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 5: De leerkrachten (inz. klassenleraars) gaan, bij voorkeur in samenspraak met de betrokkenen, op een systematische manier na of en in hoeverre de gemaakte afspraken worden nageleefd. In geval van onvoldoende tot slechte navolging wordt gezocht naar gepaste maatregelen (bijsturen, sancties, ...) om alsnog tot een beter resultaat te komen.	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

RUIMTE VOOR DIALOOG EN (REGEL)DUIDELIJKHEID BIEDEN

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Aangepaste werkvormen gebruiken					
De totale leerling wordt betrokken					
Welbevinden in de verschillende relatievelden					
Komen in samenspraak tot afspraken					
Evaluëren de vorderingen in samenspraak					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik in het ruimte bieden voor dialoog en (regel)duidelijkheid? [Vaststellingen]
 Hoe ver staat de school in het ruimte bieden voor dialoog en (regel)duidelijkheid? [Vaststellingen]
Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het ruimte bieden voor dialoog en (regel)duidelijkheid ondernemen? [Werkpunten]
 Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om meer ruimte te bieden voor dialoog en (regel)duidelijkheid? [Werkpunten]
Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?..

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 12

OUDERS ACTIEF BETREKKEN BIJ DE PROBLEEMANALYSE EN DE ONDERSTEUNING VAN DE LEERLING

In geval zich een voldoende ernstig probleem stelt, kiezen de leerkrachten er voor om de ouders te informeren en hen als gesprekspartners bij de probleemaanpak te betrekken. De ouders worden bij de analyse, de aanpak en de evaluatie betrokken als volwaardige partners.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: De leerkrachten informeren de ouders als vanzelfsprekend en op een snelle en heldere manier wanneer er zich een voldoende ernstig probleem stelt (ook kansarme en allochtone ouders).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. Voor elk leerling waarvoor de problematiek aanleiding geeft tot een dossier, worden van bij het begin de ouders betrokken.

Item 2: De leerkrachten kiezen er voor om de ouders actief te betrekken in het traject van de (leer)hulp:

	1	2	3	4	5
■ bij de analyse van het probleem ook de kijk, ervaringen en inzichten van de ouders meenemen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ bij het opzetten van de ondersteuning van de leerling niet enkel de ouders grondig informeren maar hen ook waar mogelijk mee inschakelen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ bij de opvolging van de afspraken en evaluatie van de initiatieven met de ouders ervaringen uitwisselen en nieuwe acties bespreken.	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: De leerkrachten, en in het bijzonder de klassenleraren, blijven als 'eerste lijn' actief de rol van bemiddelaar en eerste aanspreekpunt voor ouders opnemen, zeker bij samenwerking met externe ondersteunende of hulpverlenende instanties (CLB, revalidatiecentrum, therapeuten, ...).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: Erover waken dat de schoolleiding en het schoolteam alles in het werk stellen om alle ouders te bereiken via:

	1	2	3	4	5
■ een gevarieerd aanbod van formele en informele contactmomenten waarbij bijzondere aandacht is voor het laagdrempelige karakter van deze initiatieven;	☐	☐	☐	☐	☐
■ heldere communicatie naar ouders over de houding die de school in deze wil aanhouden (afspraken en engagementen);	☐	☐	☐	☐	☐
■ het benutten van een divers aanbod van laagdrempelige communicatie- en overlegkanalen om ouders te bereiken. Ook initiatieven waarbij wordt samengewerkt met buurtorganisaties maken deel uit van de strategie.	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 12

OUDERS ACTIEF BETREKKEN BIJ DE PROBLEEMANALYSE EN DE ONDERSTEUNING VAN DE LEERLING

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Snel en helder informeren					
Betrekken bij traject van leerhulp					
Eerste aanspreekpunt (eerste lijn)					
Laagdrempelige initiatieven					

Conclusies

1. Hoe ver sta ik met het actief betrekken van ouders bij de probleemanalyse en ondersteuning?

[Vaststellingen]

Hoe ver staat de school met het actief betrekken van ouders bij de probleemanalyse en ondersteuning?

[Vaststellingen]

Hoe tevreden kan ik zijn? Wat is het meest gerealiseerd? Welke punten zijn nog weinig uitgebouwd?...

Ik	School

2. Wat wil ik met betrekking tot het actief betrekken van ouders ondernemen? [Werkpunten]

Welke actie(s) moet(en) op schoolniveau ondernomen worden om ouders meer actief te betrekken?

[Werkpunten]

Verbeteren van wat ik/we al doe(n)? Deskundigheid vergroten? Nieuwe en veelbelovende initiatieven verkennen?..

Ik	School

DOEL 13

BETREKKEN VAN HET HELE SCHOOLTEAM BIJ DE PERMANENTE CYCLUS VAN DOELBEPALING, PLANNING EN BIJSTURING OP BASIS VAN EVALUATIEGEGEVENS

Een zorgbrede aanpak ontwikkelen is geen zaak van enkele deskundigen in het team of enkele enthousiaste leerkrachten; het is een opdracht waarbij iedereen betrokken is, die planmatig wordt aangepakt en die geïntegreerd is in de gewone schoolwerking. Expertise die in het team ontbreekt, wordt van buitenaf betrokken.

In het team is er een vlotte doorstroming van informatie, een wederzijdse ondersteuning en overdracht van expertise en regelmatig mogelijkheden tot participatie in het schoolbeleid. U maakt voldoende gebruik van de verschillende achtergronden, visies, ervaringen en vaardigheden in het eigen schoolteam bij de bepaling van het schoolbeleid.

Welke van de onderstaande acties en strategieën komen in uw school aan de orde?

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: het schoolbeleid omtrent preventie en remediëring is doordacht (er is een gemeenschappelijke visie), men weet wat men wil, men analyseert problemen en maakt werk van zorgpunten, men benut de aanwezige middelen op een doelmatige wijze, evalueert en stuurt bij.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: er is communicatie op teamniveau omtrent het thema 'Preventie en Remediëring': vlotte doorstroming van informatie over de aanpak in de klassen (horizontaal en verticaal), wederzijdse ondersteuning en overdracht van expertise over mogelijke interventies, afstemming van initiatieven en schoolorganisatorische maatregelen met het oog op het vergroten van de kansen op slagen van leerlingen.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

vb. In de school worden de leerlingen goed opgevolgd, over de jaren heen. Daardoor kan telkens verder gebouwd worden op de inspanningen van de vorige leerkracht.

Item 3: er is mogelijkheid tot overleg en participatie van alle teamleden bij het uittekenen van het GOK-beleid (Gelijke Onderwijskansen-beleid) op school. Er wordt maximaal gebruik gemaakt van de verschillende visies, ervaringen, competenties en vaardigheden binnen het eigen schoolteam bij de invulling van het thema PR.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: de school concretiseert de basisdoelen en -visie in werkdoelen, activiteiten en afspraken. De uitgeschreven visie op het thema PR (of bij uitbreiding: de schoolspecifieke beleidsvisie op kansenverbreding) is meer dan een louter papieren document. Door zijn concreetheid is het een hanteerbaar én toegankelijk werk- en groeidocument voor elk teamlid.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 5: de school laat zich inspireren door nieuwe uitdagingen die van buitenaf komen op een manier waardoor nieuwe acties en initiatieven geïntegreerd worden in de schoolvisie. Men wijzigt daarbij eventueel de eigen basisdoelen. Men reageert beter niet impulsief: indien men impulsief reageert – zonder integratie in de schoolvisie – kan na een tijd het gevoel van verbrokkeling ontstaan. (Men ziet door de bomen het bos niet meer).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 13

BETREKKEN VAN HET HELE SCHOOLTEAM BIJ DE PERMANENTE CYCLUS VAN DOELBEPALING, PLANNING EN BIJSTURING OP BASIS VAN EVALUATIEGEGEVENS

Uitgangspunt

Een zorgbrede aanpak ontwikkelen is geen zaak van enkele deskundigen in het team of enkele enthousiaste leerkrachten; het is een opdracht waarbij iedereen betrokken is, die planmatig wordt aangepakt en die geïntegreerd is in de gewone schoolwerking.

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Uitwerken van doelgerichte en planmatige aanpak					
Communicatie en doorstroming in het team					
Overleg en participatie					
Concretisering van schoolspecifieke beleidsvisie					
Integratie van nieuwe uitdagingen					

Conclusies

1. Hoe ver staan we met het in team uitbouwen van een zorgbrede visie en aanpak? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

2. Wat willen we m.b.t. tot het onderling afstemmen en planmatig aanpakken van onze inspanningen, nog bereiken? [Werkpunten]
Verbeteren van wat we al doen? Realiseren van meer onderlinge afstemming en gelijkgerichtheid?...

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 14

ACTIEF ONDERSTEUNEN DOOR DE SCHOOLLEIDING

De schoolleiding zet duidelijke lijnen uit, stimuleert visieontwikkeling bij haar leerkrachten, ondersteunt hen bij het omzetten ervan naar de praktijk en schept de nodige condities daartoe.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: de schoolleiding heeft een <u>goed menselijk contact</u> . Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ bereid zijn tot dialoog;	☐	☐	☐	☐	☐
■ oog hebben voor het welbevinden van de leerkrachten en voor de bekommernissen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ rekening houden met de sterke en minder sterke kanten van leerkrachten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ waardering uitdrukken voor de inzet en initiatieven van leerkrachten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ openstaan om individuele problemen van leerkrachten uit te klaren en aan te pakken (persoonlijk, in de klas, in het team, met ouders).	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: de schoolleiding zet <u>duidelijke lijnen</u> uit en stimuleert het verder ontwikkelen en concretiseren van de visie. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ de leerkrachten informeren en van bij het begin betrekken bij de uitwerking van nieuwe initiatieven;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de leerkrachten enthousiast maken en prikkelen om mee invulling te geven aan de eigen schoolvisie;	☐	☐	☐	☐	☐
■ hierbij inspireren en richting geven, ondermeer door lijnen uit te zetten en er discussie over op gang te brengen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ eerder gemaakte keuzes en afspraken bewaken en regelmatig verwijzen naar het afgelegde traject (de historiek);	☐	☐	☐	☐	☐
■ regelmatig duidelijk maken waarom iets goed of niet goed, passend of minder aangewezen is;	☐	☐	☐	☐	☐
■ op teamvergaderingen of in individuele gesprekken concrete ideeën over vernieuwing in onderwijs ter sprake brengen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ ondersteuning bieden bij het vertalen naar de eigen praktijk.	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: de schoolleiding schept de nodige <u>condities</u> om het proces van schoolontwikkeling op gang te brengen en te houden. Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ samenwerking en overleg mogelijk maken en stimuleren;	☐	☐	☐	☐	☐
■ hoge, positieve verwachtingen stellen aan de leerkrachten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ gerichte druk uitoefenen, rekening houdend met de mogelijkheden en de verschillen binnen het team (ondermeer door mee te zoeken welke stappen kunnen gezet worden en ondersteuning te bieden bij de realisatie ervan).	☐	☐	☐	☐	☐

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 4: de schoolleiding kan het dagelijkse reilen en zeilen van de school goed <u>organiseren</u> . Dit houdt in:	1	2	3	4	5
■ op tijd knopen doorhakken;	☐	☐	☐	☐	☐
■ maken van duidelijke afspraken/opdrachten;	☐	☐	☐	☐	☐
■ iedereen informeren over belangrijke richtlijnen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ verantwoordelijkheden delen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ conflicten die de gang van zaken verstoren, aanpakken.	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 14

ACTIEF ONDERSTEUNEN DOOR DE SCHOOLLEIDING

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Goed menselijk contact					
Duidelijke lijnen					
Conditie scheppen					
Goede organisatie					

Conclusies

1. Hoe staat het met het actief ondersteuning bieden door schoolleiding? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

2. Wat willen we m.b.t. tot het actief ondersteunen van onze inspanningen door de schoolleiding, nog bereiken? [Werkpunten]

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 15

SYSTEMATISCH EN REGELMATIG GEBRUIK MAKEN VAN INTERNE COMMUNICATIEKANALEN EN OVERLEGSTRUCTUREN

U creëert en gebruikt de nodige communicatie- en overlegkanalen om iedere leerkracht zo nauw mogelijk bij de invulling en uitwerking van het schoolbeleid te betrekken en om aanwezige en via nascholing verworven deskundigheid aan elkaar door te geven.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: informatie in de school op een efficiënte manier doorspelen (via een prikbord, elektronisch leer- en communicatieplatform, mededelingenbord, verslagen, in vergaderingen of gesprekken, ...).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: de vergaderingen en overlegmomenten (in kleine of grote groep) zo organiseren dat ze het werk in de klas en/of het functioneren van de school als geheel ondersteunen (frequent genoeg, nieuwe ontwikkelingen als inhoud, duidelijke doelen en agenda, gespreksleider, verslag...). Daarbij houdt de school rekening met de draagkracht van leerkrachten.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: effectief rekening houden met de mening van iedere leerkracht bij beslissingen die rechtstreeks of onrechtstreeks een impact hebben op de opdracht:

	1	2	3	4	5
■ het vormgeven van het pedagogische project;	☐	☐	☐	☐	☐
■ het opmaken van het nascholingsprogramma;	☐	☐	☐	☐	☐
■ de keuze van lesmethoden en leerboeken;	☐	☐	☐	☐	☐
■ het bepalen van de evaluatie(methoden);	☐	☐	☐	☐	☐
■ de besteding van de financiële middelen;	☐	☐	☐	☐	☐
■ ...	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: open communicatie tussen de teamleden bevorderen en doorbreken van typische patronen die belemmerend werken (sommige onderwerpen zijn taboe, bepaalde personen worden niet gehoord, conflicten worden uit de weg gegaan, er wordt veel commentaar achter de rug geleverd, ...).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 5: regelmatig tijd maken voor informele contacten, bijv. voor en na de lestijden, tijdens een personeelsreisje of -etentje, zodat men elkaar op een andere manier leert kennen

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 6: onder collega's regelmatig ervaringen uitwisselen, raad vragen, samen zoeken naar oplossingen voor problemen waarmee men geconfronteerd wordt, belangstelling stellen in datgene waarmee men in de klas bezig is, in hoe men bepaalde problemen aanpakt of nieuwe dingen uitprobeert.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 15

SYSTEMATISCH EN REGELMATIG GEBRUIK MAKEN VAN INTERNE COMMUNICATIEKANALEN EN OVERLEGSTRUCTUREN

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Overleg is effectief					
Rekening houden met ieders mening					
Open communicatie bevorderen					
Informeel momenten					
Ervaringen uitwisselen					

Conclusies

1. Hoe staat het met het benutten van de interne communicatiekanalen en overlegstructuren? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

2. Wat willen we m.b.t. tot het benutten van de interne communicatiekanalen en overlegstructuren, nog bereiken? [Werkpunten]

Ik	School

CONCLUSIES DOELSTELLING 16

SAMENWERKEN MET EXTERNEN, INCLUSIEF OUDERS

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Samenwerking met ouders					
Breed netwerk van externe partners					
Samenwerking met andere scholen					

Conclusies

1. Hoe staat het met het samenwerken met externen, inclusief ouders? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

2. Wat willen we m.b.t. tot het samenwerken met externen, inclusief ouders, nog bereiken? [Werkpunten]

Ik	School

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 17

VOEREN VAN EEN PROFESSIONALISERINGSBELEID

U heeft duidelijk zicht op de deskundigheid die aanwezig is in het team en de mogelijke lacunes daarin. Bij het stimuleren van alle teamleden om zich voortdurend verder te bekwamen, houdt de schoolleiding rekening met de (school)noden.

- 1 doen we niet en we denken er niet aan daar werk van te maken
- 2 doen we niet, maar we nemen het in overweging
- 3 doen we nog niet, maar daar willen we aan werken
- 4 doen we al, maar kan beter; vraagt nog de nodige aandacht
- 5 doen we al goed; in hoge mate geïmplementeerd en in de aanpak geïntegreerd; vergt geen bijkomende inspanningen meer

Item 1: de school beschikt over een documentatiecentrum met up-to-date materiaal om in de klas te gebruiken en achtergrondinformatie die effectief ondersteuning biedt bij je opdracht als leerkracht (tijdschriften, actuele documentatie, informatie over nascholing, dvd- en videomateriaal, cd-rom...).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 2: de school voert een actief professionaliseringsbeleid. Dit houdt in:

- men heeft duidelijk zicht op de deskundigheid die in het team aanwezig is maar ook op de competenties die men nodig heeft en waarover men niet beschikt in het team;
- bij het stimuleren van alle teamleden om zich voortdurend verder te bekwamen, houdt de schoolleiding rekening met de (school)noden én de behoeften die individuele leerkrachten ervaren;
- men overlegt grondig wie welke nascholing volgt, rekening houdend met waar men met de school wil aan werken.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 3: de school neemt maatregelen om nieuwe en beginnende leerkrachten op te vangen zodat ze snel wegwijs geraken in de school (opvoedingsproject, praktische zaken, rondleiding,...) en ze de eerste weken of maanden wat extra begeleid worden (peter/metersysteem, begeleiding door mentor, bijwonen van activiteiten/lessen, opvolgen van eerste lesvoorbereiding, ...).

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

Item 4: de school voorziet in opvolging, begeleiding en evaluatie van alle leerkrachten zodat het functioneren van elk van hen versterkt wordt. Dit houdt in:

- regelmatige opvolging en ondersteuning van leerkrachten via functionerings-, begeleidings- en evaluatiegesprekken met het oog op een betere realisatie van de visie op kansenverbreding en Preventie en Remediëring.
- de school leert op welke punten en hoe men de aanpak in de klas en in het team kan verbeteren.

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

CONCLUSIES DOELSTELLING 13

VOEREN VAN EEN PROFESSIONALISERINGSBELEID

Scores

Dit waren de scores op de items:

	we beginnen er niet aan	nog te verkennen	willen we aan beginnen	doe ik maar kan beter	doen we al ruimschoots
Beschikbaarheid documentatiecentrum					
Actief professionaliseringsbeleid					
Opvang en ondersteuning beginnende leerkrachten					
Opvolging, begeleiding en evaluatie					

Conclusies

1. Hoe staat het met het voeren van een professionaliseringsbeleid? [Vaststellingen]
Nog een hele weg af te leggen? Al goed op weg? Vooral nog verfijnen?

Ik	School

2. Wat willen we m.b.t. tot het voeren van een professionaliseringsbeleid, nog bereiken? [Werkpunten]

Ik	School